

Dr hab. Łukasz Tomczak, prof. US
Instytut Nauk o Polityce i Bezpieczeństwie
Uniwersytet Szczeciński

Recenzja

wniosku dr Beaty Słobodzian o nadanie stopnia doktora habilitowanego nauk społecznych w dyscyplinie nauki o polityce i administracji

Przedłożona dokumentacja przez dr Beatę Słobodzian spełnia stawiane wymogi określone w przepisach. Jest pełna, zawiera autoreferat i wszystkie niezbędne wykazy i załączniki do przeprowadzenia procedury nadania stopnia doktora habilitowanego.

Pani dr Beata Słobodzian tytuł magistra uzyskała na kierunku Politologia i nauki społeczne w 1997 roku. Temat pracy magisterskiej: *Rozwój samorządu terytorialnego po roku 1990 na przykładzie gminy Gdańsk*. Habilitantka spełnia wymogi stawiane przed habilitantką dotyczące posiadania stopnia doktora. W 2004 uzyskała stopień naukowy doktora nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce nadany uchwałą Rady Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Gdańskiego. Temat rozprawy doktorskiej: *Warunki funkcjonowania systemu samorządu terytorialnego w Polsce*. Habilitantka legitymuje się zatem kierunkowym wykształceniem oraz wymaganym stopniem naukowym doktora.

Habilitantka jest zatrudniona, od 1998 roku na stanowisku asystenta a od 2004 roku adiunkta, w Instytucie Politologii Uniwersytetu Gdańskiego. Swoją pracę naukową i dydaktyczną realizowała także na innych uczelniach. W latach 2005–2009 była zatrudniona na stanowisku adiunkta w Gdańskiej Wyższej Szkole Humanistycznej w Gdańsku. A w latach 2009–2011 w Ateneum Szkole Wyższej w Gdańsku.

Zwraca uwagę przyjęcie przez dr Beatę Słobodzian, od początku swojej pracy naukowej, wyraźnej specjalizacji w zakresie tematyki prowadzonych badań. Z przedstawionych publikacji i osiągnięć naukowych widać, że wiążą się one z działalnością samorządu terytorialnego w wielu aspektach. Zainteresowania badawcze habilitantki ukształtowały się już w okresie studiów i jest ona konsekwentna pod względem

podejmowanych problemów badawczych w swojej pracy naukowej. Także badania i będący ich wynikiem, przedstawiony do oceny cykl publikacji, dotyczą tematów związanych z funkcjonowaniem samorządu terytorialnego.

Główne osiągnięcie naukowe

Jako osiągnięcie naukowe stanowiące podstawę do ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego (zgodnie z art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2020 r. poz. 85 z późn. zm.) dr Beata Słobodzian wskazała cykl publikacji zatytułowany: *Samorząd terytorialny i samorządność obywateli w czasie przemian systemowych w Polsce po 1989 roku*.

Dr Beata Słobodzian wyraźnie określiła cel badań jako „dogłębne rozpoznanie stanu badań, konceptualizacja omawianych zagadnień, a także dokonanie analiz i syntez (...) usystematyzowanie wiedzy teoretycznej (...) wskazanie nowych perspektyw badawczych oraz przeprowadzenie autorskich badań empirycznych”. Za główny problem badawczy autorka obrała „wskazanie zasadniczych determinantów wpływających na funkcjonowanie samorządu terytorialnego i samorządności w okresie przemian ustrojowych po 1989 roku”. W realizacji tego celu skupiła się na badaniu przemian ustrojowych, struktury i kompetencji samorządu oraz partycypacji wyborczej. W swoich badaniach podejmowała też kwestie związane z realizacją zadań i funkcji pełnionych przez samorząd terytorialny i problemy związane z kolejnymi reformami samorządu terytorialnego i oceną tych zmian.

Zgłoszony cykl składa się z 19 publikacji. Publikacje są powiązane tematycznie, wszystkie mieszczą się w zakresie tematu wskazanego przez habilitantkę. W skład cyklu wchodzi sześć artykułów naukowych opublikowanych w recenzowanych czasopismach naukowych oraz trzynaście rozdziałów w monografiach. Wszystkie publikacje są recenzowane. Publikacje są w języku polskim i angielskim. Ogromna większość publikacji została wydana w Polsce. wiąże się to, jak rozumiem, ze specyfiką podejmowanej przez badaczkę tematyki.

W zaliczonym do prezentowanego cyklu publikacji rozdziale pracy zbiorowej pod tytułem *Podział terytorialny jako element organizacji państwa [w:] 25 lat samorządu terytorialnego. Polska – Pomorze – Chojnice*, red. A. Finster, J. Knopek, Chojnice 2015, habilitantka przedstawiła między innymi problemy związane z reformą samorządu terytorialnego i podziałem administracyjnym państwa. Autorka przedstawiła proces zmian i

kształt samorządu terytorialnego po reformie. Treść artykułu mieści się w zakresie tematu wskazanego cyklu.

Rozdziały w pracach zbiorowych *Dysfunkcjonalność społeczności lokalnych na przykładzie funkcjonowania gdańskich jednostek pomocniczych* [w:] *Zmierzch demokracji liberalnej?*, red. K.A. Wojtaszczyk, P. Stawarz, J. Wiśniewska – Grzelak, Warszawa 2018 oraz *Dzielnice i osiedla - jednostki pomocnicze miasta Gdańska. specyfika funkcjonowania* [w:] *Jednostki pomocnicze w polskich gminach, Pozycja, funkcja i wyzwania*, red. A. Jarosz, B. Springer, Zielona Góra 2014, poruszają zbliżoną problematykę. Autorka przedstawiła zasady tworzenia jednostek pomocniczych gmin na przykładzie Gdańska, decyzji i działań samorządu, jakości funkcjonowania, aktywizacji mieszkańców. Treść artykułów mieści się w zakresie tematu wskazanego cyklu.

W publikacji *Instytucja samorządu terytorialnego w nowych warunkach ustrojowych - doświadczenie i kierunki zmian* [w:] *Młode demokracje. 20 lat transformacji systemowej w Europie Środkowo - Wschodniej 1989-2009. Płaszczyzna gospodarcza i polityczna*, red. W. Saleta, J. Jarosiński, Kielce 2010, przedstawiono charakterystykę instytucji samorządu terytorialnego, problemy z wprowadzeniem reformy samorządowej w Polsce i korekty tych zmian. Problem reformy samorządowej i jej skutków był także poruszony w publikacji *Decentralizacja systemu władzy – główny problem dyskusji nad reformą administracji publicznej po 1989 r.* [w:] *Ustrój terytorialny państwa a decentralizacja systemu władzy publicznej*, red. A. Lutrzykowski, Toruń 2012. Artykuły te mieszczą się w ramach przedstawionego do oceny cyklu.

Swoją ocenę przeprowadzonych reform samorządu terytorialnego w Polsce habilitantka zawarła też w kolejnych publikacjach. Między innymi w *Niedokończona reforma? Poszukiwanie nowych rozwiązań modelu samorządu terytorialnego w Polsce* [w:] *XX lat samorządu terytorialnego w Polsce. Doświadczenia – problemy-perspektywy*, red. J. Kowalik, A. Bednarz, Toruń 2011, oraz *Cele i zasady reformy administracji samorządowej w 1998 r.* [w:] *Samorząd terytorialny. Studium politologiczne*, red. J. Marszałek – Kawa, Toruń 2007. Z kolei artykuł *Recepcja społeczna przemian w funkcjonowaniu administracji publicznej (na przykładzie reformy ustrojowo-terytorialnej w Polsce w 1998 roku* [w:] *Europeistyka. Studia i Badania Naukowe*, red. H. Dubrzyńska, Gdańsk 2006, porusza problem związany z oceną i akceptacją reformy samorządu terytorialnego przez społeczeństwo polskie. Autorka przeprowadziła analizę deklarowanych postaw w oparciu o dane ośrodków badania opinii publicznej. Publikacje te wiążą się z tematyką i celami badawczymi jakie postawiła sobie habilitantka w ramach prezentowanego cyklu.

Różne wizje i propozycje podziału terytorialnego państwa proponowane w czasie reformy habilitantka przedstawiła w artykule *Zasadniczy podział terytorialny Polski – przygotowanie i realizacja założeń reorganizacji terytorialnej z 1999 r.* [w:] *Samorząd terytorialny w Polsce i Niemczech. Struktury, aktorzy, działanie*, red. A. Jarosz, O. Kieca, Zielona Góra 2015. Artykuł porusza też kwestie sporów dotyczących liczby jednostek poszczególnych szczebli. W artykule *Political parties and their role in determining a territorial division of Poland* “Political Preferences” 2015, poruszono natomiast problem sporu między siłami politycznymi w czasie kształtowania podziału administracyjnego państwa w czasie wprowadzania reformy samorządowej 1998 roku. Treść powyższych publikacji wiąże się z tematem cyklu.

W publikacjach zgłoszonych do cyklu habilitantka porusza także problemy związane z funkcjonowaniem miast jako jednostek samorządu terytorialnego. Problem odrębności dużych miast i procesu nadawania im kompetencji poruszono w publikacji *Gmina - miasto na prawach powiatu - metropolia - w poszukiwaniu efektywnego modelu ustroju miast w Polsce* [w:] *Wieloaspektowość samorządności gminnej w Polsce*, red. B. Nawrot, J. Pokładecki, Poznań 2011. Praca tematycznie wpisuje się w całości cyklu.

W ramach cyklu mieści się też publikacja poruszająca problemy funkcjonowania powiatów, pod tytułem *Miejsce i rola powiatu w polskiej strukturze terytorialnej- dyskusje i spory wokół kształtowania się jednostki*, „Aequias” 2015. Dotyczy specyfiki powiatu, procesu wprowadzenia tego szczebla samorządu, sporów kształt i liczbę jednostek.

Z kolei w dyskusje nad tworzeniem struktur metropolii wpisują się rozważania habilitantki w publikacji *Tworzenie się nowych metropolii jako wyzwanie przemian globalnych na przykładzie przestrzeni trójmiejskiej* [w:] *20 lat samorządu terytorialnego w Polsce*, red. K. Mieczkowska – Czerniak, K. Radzik – Maruszak, Lublin 2012.

Tematyka aktywności społeczności lokalnych zawiera publikacja *Formy demokracji bezpośredniej w aktywizowaniu społeczności lokalnej (np. wyborów samorządowych i referendum lokalnego)* [w:] *Współczesne wyzwania administracji rządowej i samorządowej* red. D. Plecka, Toruń 2013. Efekt swoich badań na temat aktywności młodzieży w działalności samorządu terytorialnego habilitantka zawarła w pracy *Rady młodzieżowe jako forma partycypacji lokalnej- przykład miasta Gdańsk* [w:] *Partycypacja w samorządzie terytorialnym – stan obecny i perspektywy*, red. K. Olszewska, K. Sidorkiewicz, K. Starańczak, P. Uziębło, Elbląg 2021. Publikacje te pod każdym względem mieszczą się w ramach tematyki cyklu

Tematycznie związany z cyklem publikacji jest też artykuł, który poświęcono problemom funkcjonowania administracji w okresie pandemii *Zmiany w administracji publicznej w Polsce w czasie epidemii COVID-19*, „Studia Politologiczne” 2022.

W publikacji *Podstawy prawne nawiązywania i prowadzenia współpracy międzynarodowej przez jednostki samorządu terytorialnego w Polsce*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2022, habilitantka poświęciła możliwościom współpracy międzynarodowej przez jednostki samorządu terytorialnego w Polsce.

Artykuł *Polish electoral system to self local government – changes and effects*, “Slovak Journal of Political Sciences” 2016, dotyczy kwestii zmian prawnych podstaw przeprowadzania wyborów samorządowych w Polsce. Także kontekście sporów politycznych. Specyfikę wyborów do sejmiku województwa pomorskiego przedstawiono w artykule *The Pomeranian Region: parties and the party structure of the voivodeship sejmik after 1998*, “Polish Political Science Yearbook” 2011. Teksty te również tematycznie spełniają wymogi zaliczenia ich do prezentowanego cyklu.

Przedłożony do oceny osiągnięcie naukowe, cykl publikacji, spełnia wymogi stawiane osobie ubiegającej się o uzyskanie stopnia naukowego doktora habilitowanego. Cykl jest spójny tematycznie, nie mam wątpliwości, że wpisuje się w dyscyplinę *Nauki o polityce i administracji*. Prezentowane publikacje w ramach cyklu związane są z zainteresowaniami autorki, są efektem badań, które prowadzi od początku swojej kariery naukowej. Tematyka podejmowanych badań przez habilitantkę, problemy funkcjonowania samorządu terytorialnego, jest aktualna, ważna i stanowi jeden z głównych nurtów w polskiej politologii.

Badania prowadzone przez habilitantkę i ich efekty w postaci przedstawionego do oceny cyklu przyczyniły się większego zrozumienia roli samorządu terytorialnego, poszerzenia wiedzy na temat funkcji i zadań samorządu, wyborów samorządowych. Szczególnie warte podkreślenia są te publikacje, które dotyczą reform samorządu terytorialnego, ich skutków i oceny. Habilitantka nie tylko omawia interesujące z punktu widzenia badaczy zagadnienie ale też przedstawia interesujące wnioski. W wielu miejsca prezentuje swoje krytyczne, ale konstruktywne uwagi. Należy podkreślić, że publikacje zawarte w cyklu, obejmując tematy związane z samorządnością, podziałem administracyjnym, zdaniami samorządu, partycypacją są interesujące nie tylko dla naukowców ale także działaczy samorządowych, polityków czy publicystów zaangażowanych w te obszary funkcjonowania państwa. Można mieć pewne uwagi o zbyt małe umiędzynarodowienie przedstawionego dorobku. Jednak specyfika tematu podejmowanych badań wyraźnie dotyczy spraw lokalnych.

Habilitationka poprawnie posługuje się terminami z zakresu dyscypliny nauki o polityce i administracji. Habilitationka zastosowała odpowiednie dla nauk społecznych metody badawcze. W zależności od celu badań w poszczególnych publikacjach wykorzystywała metodę instytucjonalno-prawną, analizę porównawczą czy analizę przypadku. Warto ponownie zwrócić uwagę na specjalizację w określonym temacie badań jaką wybrała na początku swojej kariery naukowej i którą konsekwentnie utrzymuje.

Dr Beata Słobodzian zrealizowała zakładane cele badawcze, konsekwentnie w kolejnych prezentowanych w ramach cyklu publikacjach. Przedstawione osiągnięcie naukowe stanowi znaczący wkład w rozwój dyscypliny Nauki o polityce i administracji.

Aktywność naukowa

Habilitationka posiada również pod względem ilościowym znaczący dorobek. Po uzyskaniu stopnia doktora dr Beata Słobodzian opublikowała 38 publikacji, które nie zostały włączone w skład ocenianego cyklu. Były wśród nich jedna monografia, siedem artykułów, czternaście rozdziałów w monografiach, trzy redakcje monografii trzy hasła i trzynaście artykułów recenzyjnych. Publikacje w ogromnej większości mieszczą się w głównym obszarze zainteresowań badawczych habilitationki. W mojej ocenie osiągnięcia naukowe po otrzymaniu stopnia doktora stanowią znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauki o polityce i administracji.

Wyniki swoich badań Dr Beata Słobodzian prezentowała na wielu konferencjach naukowych. Po uzyskaniu stopnia doktora uczestniczyła w 81 konferencjach naukowych, 57 ogólnopolskich i 24 międzynarodowych. Pięciokrotnie wygłosiła referat w języku angielskim na konferencjach międzynarodowych. Uczestniczyła aktywnie w kongresach politologii prowadząc panele tematyczne. Organizowała konferencje cykliczne poświęcone tematyce związanej z jej zainteresowaniami badawczymi. W ramach działalności dr Beata Słobodzian uczestniczyła w organizacji sześciu konferencji naukowych, trzykrotnie była członkinią komitetu naukowego konferencji. Aktywność pod względem udziału i organizacji konferencji zasługuje na szczególne uznanie, jest imponująca. Habilitationka prowadziła badania i ich wyniki prezentowała w wielu miejscach. Uczestniczyła w konferencjach organizowanych niemal przez wszystkie ośrodki badawcze w Polsce.

Habilitationka brała udział w projektach badawczych. Między innymi uczestniczyła w przygotowaniu w latach 2014-2017 opracowania *Leksykon polskich partii politycznych*, red. R. Glajcar, A. Turska-Kawa, W. Wojtasik, Toruń 2017. W ramach zespołu analizującego systemy wyborcze do samorządu terytorialnego wybranych państw, w publikacji będącej efektem prac

zespołu, przygotowała rozdział *Wybory do samorządu terytorialnego w Holandii: regularność elekcji wyborczych w zmieniającej się rzeczywistości społeczno - politycznej*, [w] *Wybory do samorządu terytorialnego - analiza wybranych państw*, red. K. Tybuchowska – Hartlińska, Olsztyn 2019. Dr Beata Słobodzian uczestniczy w projekcie badawczym *Regiony i ich samorządy. Tradycja, rola, reprezentacja mieszkańców* prowadzonym na Uniwersytecie Wrocławskim. Uczestniczyła także w międzynarodowych projektach badawczych jako wykonawca i ekspert. Wszystkie te projekty były związane z zainteresowaniami badawczymi Habilitantki

Dr Beata Słobodzian trzykrotnie pełniła funkcję promotora pomocniczego. W 2014 roku przy pracy doktorskiej Ireny Majewskiej *Polityka instytucji europejskich wobec handlu ludźmi ze szczególnym uwzględnieniem specyfiki tego zjawiska w Polsce*, której promotorem był prof. dr. hab. Andrzej Chodubski. W 2016 roku przy pracy doktorskiej Piotra Hinca *Polityka rozwoju lokalnego w działaniach władzy samorządowej miasta Żukowa*, której promotorem był prof. UG, dr hab. Jarosław Nocoń. W 2016 roku przy pracy doktorskiej Szymona Kawałko *Współczesna polityka zdrowotna w Polsce w rzeczywistości europejskiej przestrzeni ochrony zdrowia*, której promotorem był prof. dr. hab. Andrzej Chodubski.

Dr Beata Słobodzian była członkiem redakcji czasopism politologicznych. Pełniła w latach 2005 - 2024 obowiązki redaktor tematycznej w czasopiśmie „Athenaeum. Polskie Studia Politologiczne”, w latach 2013-2018 była członkiem Rady programowej czasopisma „Cywilizacja i Polityka”.

Habilitantka odbyła staż naukowy, w 2024 roku, w Instytucie Politologii Uniwersytetu Wrocławskiego. W ramach stażu między innymi uczestniczyła w zajęciach dydaktycznych oraz w badaniach wyborów do sejmików województw. Koordynowała w ramach realizowanego projektu badania na terenie województwa pomorskiego.

Działalność organizacyjna

Dr Beata Słobodzian w latach 2018-2020 pełniła funkcje zastępcy Dyrektora Instytutu Politologii ds. dydaktycznych. Od 2024 roku jest członkinią Rady Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Gdańskiego. Pełniła obowiązki opiekuna roku, uczestniczyła w komisjach rekrutacyjnych. Była członkinią komisji w ogólnopolskich olimpiadach Wiedzy o Polsce i Świecie Współczesnym, Wiedzy o Samorządzie Terytorialnym i Wiedzy o Laureatach Pokojowej Nagrody Nobla. W latach 2008-2010 autorka testów kwalifikacyjnych wojewódzkiego etapu Olimpiady Wiedzy o Samorządzie Terytorialnym.

Dr Beata Słobodzian jest od 2001 roku członkinią Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych oraz Stowarzyszenia Naukowo-Badawczego Instytut Bałtycki przy Uniwersytecie Gdańskim. Była nagradzana za prowadzoną działalność. W 2006 roku otrzymała Indywidualną Nagrodę Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego za książkę *„Współczesny system samorządu terytorialnego w Polsce”* a w 2016 roku została odznaczona Medalem Komisji Edukacji Narodowej.

Działalność dydaktyczna

Habilitationka wykazała się prowadzeniem zajęć dydaktycznych z przedmiotów: *Samorząd i polityka lokalna, System władzy lokalnej, Systemy samorządowe w Europie, Współpraca zagraniczna jednostek samorządu terytorialnego, Praktyka współpracy administracji rządowej i samorządowej, Partycypacja publiczna w Polsce, Współczesne systemy polityczne, Samorząd terytorialny w Polsce i krajach niemieckich*. Zwracam szczególną uwagę na fakt, że prowadzone zajęcia przez Panią dr Beatę Słobodzian były powiązane tematycznie z jej zainteresowaniami naukowymi, prowadzonymi badaniami i publikacjami. Przedstawione do oceny w ramach cyklu a także pozostałe publikacje i załączone wykazy i dokumenty świadczą o tym, że aktywność dydaktyczna jest spójna z prowadzonymi badaniami naukowymi.

Habilitationka prowadziła też wykłady na poziomie wydziału dla studentów różnych kierunków. One również były związane z prowadzonymi badaniami, obejmując między innymi takie tematy jak: „Wprowadzenie do problematyki samorządu terytorialnego” czy „Jak zostać radnym - menadżer w samorządzie terytorialnym”. Prowadziła także zajęcia na studiach podyplomowych.

Dr Beata Słobodzian prowadziła seminaria, była promotorem oraz recenzowała prace licencjackie i magisterskie. Może poszczycić się bardzo dużą liczbą wypromowanych licencjatów (44) oraz magistrów (26). Liczba zrecenzowanych prac przez panią dr jest ogromna, 349, co świadczy o niezwyklej pracowitości.

Habilitationka brała udział w wielu kursach i szkoleniach dydaktycznych, starała się więc podnosić jakość swojej pracy, zajęć dydaktycznych, wprowadzać nowe metody. Między innymi uczestniczyła w szkoleniach: „Techniki dydaktyczne, metodyka prowadzenia zajęć”, „Orientacja na proces i wyniki w ocenianiu pracy studentów – pomiędzy ocenianiem wspierającym rozwój a kontrolą”, „Szkolenie z zakresu pracy ze studentami z trudnościami natury psychicznej”. Działalność dydaktyczna dr Beaty Słobodzian oceniam bardzo wysoko.

Popularyzacja nauki

Habilitationka zajmowała się także popularyzacją nauki. uczestniczyła w organizacji cyklu wykładów promujących Instytut Politologii Uniwersytetu Gdańskiego. Uczestniczyła w zajęciach z licealistami. Celem tych zajęć było zapoznanie uczniów wiedzy na temat samorządu terytorialnego, jego organizacji, funkcjonowania, zadań i kompetencji. Prowadzone zajęcia dotyczyły także wyborów. Dr Beata Słobodzian była autorką projektu na przeprowadzania serii takich zajęć, również w formie warsztatów. Habilitationka prowadziła także zajęcia na temat samorządu terytorialnego i wyborów lokalnych ze słuchaczami Uniwersytetu Trzeciego Wieku.

Dr Beata Słobodzian współpracowała jako ekspert z różnymi jednostkami samorządu terytorialnego. Między innymi uczestniczyła w spotkaniach, prowadziła konsultacje dla urzędników na temat reformy administracji publicznej. Współpracowała także z wieloma organizacjami pozarządowymi. Współpraca ta dotyczyła między innymi aktywizacji młodzieży, popularyzacji wiedzy o samorządzie terytorialnym, zasadach działania jednostek administracji, organizacji wyborów. Warto podkreślić, że w popularyzacji nauki i w swojej aktywności poza uczelnią habilitationka wykorzystywała wiedzę związaną tematami sobie bliskimi, którymi naukowo zajmują się od wielu lat.

Konkluzja

Przedstawione w formie cyklu publikacji osiągnięcie naukowe pod tytułem *Samorząd terytorialny i samorządność obywateli w czasie przemian systemowych w Polsce po 1989 roku* spełnia wymogi stawiane habilitantom. Jego wartość naukowa jest wysoka. Stanowi znaczący wkład w rozwój dyscypliny nauki o polityce i administracji.

Dr Beata Słobodzian wykazała się dużą aktywnością naukową. Szczególnie należy zwrócić uwagę na spójność zainteresowań badawczych i efektów prac w postaci publikacji i prezentowanych na konferencjach referatów.

W związku z powyższym jednoznacznie opowiadam się za nadaniem Pani dr Beacie Słobodzian stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk społecznych w zakresie nauk o polityce i administracji.

